

Budgetskrivelse 2020

Grundskolenämnden

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Förändringar i omvärlden	4
Tidiga satsningar på barn och unga krävs för en hållbar utveckling.....	4
Utbildningen ska uppväga skillnaderna mellan barns och elevers förutsättningar	5
Nationell brist på behöriga pedagoger är en problematisk utmaning	6
Utbildning är en framgångsfaktor som ger effekter för hela Malmö.....	6
Nationella beslut påverkar nämndens uppdrag.....	7
Förändringar i Malmö stad som helhet som skulle möjliggöra förbättringar i grundskoleverksamheten	10
Förändring och utveckling av nämndens verksamhet	11
Verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling som nämnden har genomfört den senaste tiden som har betydelse för kommande år	11
Verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling som pågår eller planeras framåt	16
Planer för att finansiera kommande verksamhetsförändringar, effektiviseringar och kvalitetsutveckling	22
Behov av investeringar i lokaler och anläggningar	25
Beslutade och planerade investeringar	25
Finansiering av driftkonsekvenser	26
Begäran om investeringsram	28
Investeringsram.....	28

Sammanfattning

Malmö skolor har större utmaningar och är billigare och effektivare än rikets

Malmö elevers meritvärde i årskurs 9, 213,4, är högre än det genomsnittliga meritvärdet i Sverige men något under storstädernas. Samtidigt har Malmöelevernas föräldrar lägre utbildningsnivå än storstädernas föräldrar. Föräldrarnas utbildningsnivå är den faktor som visar det enskilt starkaste sambandet med elevernas kunskapsresultat i skolan.

Malmö har tagit emot en högre andel nyanlända elever. Dessa elever har rätt till modersmålsundervisning samt studiehandledning på modersmålet, och denna undervisning respektive stöd är kostnadskrävande.

Trots ovanstående visar beräkningar av Statistiska centralbyrån, SCB, och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, att Malmö skolor är både billigare och effektivare än rikets och storstädernas genomsnitt. Malmö effektivitetstal bland Sveriges kommuner har förbättrats med 57 platser mellan 2014 och 2017 och beräknas nu vara bättre än genomsnittet för Sveriges kommuner samt storstädernas genomsnitt.

Ungas utbildning är Malmö möjlighet

Malmö unga befolkning med 23 procent under 20 år är en potential när det framtida Malmö ska byggas. Den ekonomiska situationen för barn och deras familjer är en grundläggande förutsättning för goda uppväxtvillkor. Av Rädda Barnens senaste rapport om barnfattigdom i Sverige framgår att barnfattigdomen i Malmö uppgår till 25, 2 procent (2016) och att Malmö är den kommun i Sverige där barnfattigdomen är som störst. Detta betyder att en fjärdedel av barnen och ungdomarna i Malmö växer upp under ekonomiskt ansträngda förhållanden, vilket påverkar deras möjligheter till goda livschanser.

Enligt utbildningsforskningen är elevers socioekonomiska bakgrund och deras föräldrars utbildningsnivå den faktor som är viktigast för betygsprestationer och för att elever överhuvudtaget ska få slutbetyg i grundskolan och avsluta sina gymnasiestudier.

Malmö ska skapa varje elevs bästa skola

Grundskoleförvaltningen har tagit ett samlat grepp för att utveckla och fördjupa ett styr- och ledningssystem som ska möjliggöra att Malmö skolor ska bli varje elevs bästa skola. I varje elevs bästa skola uppfylls skolförfattningarnas krav och intentioner.

För att Malmö skolor ska bli varje elevs bästa krävs ett omfattande och systematiskt arbete tillsammans med samtliga anställda, arbetslag, enheter, skolor och avdelningar i grundskoleförvaltningen. Grundskoleförvaltningen behöver tid och resurser för att systematiskt och metodiskt genomföra de förändringar och utveckla den kapacitet som verksamheten behöver för att kunna stödja och utmana varje elev utifrån hans förutsättningar. Det är ett långsiktigt arbete som kommer att kräva fokus i flera år framöver.

Förändringar i omvärlden

Här besvarar nämnden följande frågeställningar:

- Vilka viktiga beslut, händelser och förändringar i omvärlden förväntas påverka nämnden under 2020 och framåt och på vilket sätt?
- Vilka förändringar ser nämnden behov av i Malmö stad som helhet som skulle möjliggöra förbättringar i den egna verksamheten?

Malmö stads tre skolnämnder – förskolenämnden, grundskolenämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden – har gemensamt arbetat med att identifiera och definiera Malmös största utmaningar, beslut, händelser och förändringar utifrån utbildningsperspektivet. Följande frågor är således stadsövergripande och avgörande för Malmös utveckling.

Tidiga satsningar på barn och unga krävs för en hållbar utveckling

Malmös unga befolkning med 23 procent under 20 år[1] är en potential när det framtida Malmö ska byggas. Stadens barn och ungdomar bär på drömmar, ambitioner och förväntningar på en god framtid för sig själv och för den omvärld som de lever i, samtidigt som deras vardagsvillkor har en avgörande påverkan på möjligheterna att lära och utvecklas i ett livslångt perspektiv.

Den ekonomiska situationen för barn och deras familjer är en grundläggande förutsättning för goda uppväxtvillkor. Den sociala ojämlikhet i hälsa som råder bland barn och unga i dagens Malmö är ett hinder för att alla ska kunna leva ett gott liv här och nu och för stadens utveckling på längre sikt.

Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö (Malmökommissionen) konstaterar att de systematiska skillnader i barns och ungdomars hälsa som råder i Malmö har samband med de sociala bestämningsfaktorer som utgörs av deras vardagsvillkor. Det handlar om sociala relationer och möjligheter till emotionell och kognitiv stimulans, bostadens och bostadsområdets kvalitet och möjligheterna till en trygg och stimulerande miljö i förskola, skola och fritid.

Av Rädda Barnens senaste rapport om barnfattigdom i Sverige framgår att barnfattigdomen i Malmö uppgår till 25, 2 procent (2016) och att Malmö är den kommun i Sverige där barnfattigdomen är som störst. Detta betyder att en fjärdedel av barnen och ungdomarna i Malmö växer upp under ekonomiskt ansträngda förhållanden, vilket påverkar deras möjligheter till goda livschanser.

Enligt utbildningsforskningen är elevers socioekonomiska bakgrund den faktor som är viktigast för betygsprestationer och för att elever överhuvudtaget ska få slutbetyg eller avsluta sina gymnasiestudier. [2] Malmökommissionen konstaterar att ”utbildning är den samhällsstruktur som äger den största potentialen att utrusta barn och ungdomar med kapacitet att överskrida familjebakgrundens sociala begränsningar och utveckla god hälsa”.

Malmö stads fortsatta arbete för att bidra till minskade socioekonomiska skillnader hos befolkningen kommer att vara avgörande för stadens utveckling. Här är utbildningsverksamheten en grundläggande social investering där tidiga satsningar på barns och elevers utveckling är nödvändiga för att uppnå målet om ökad jämlikhet i Malmö. Utbildningsverksamhetens förutsättningar att möta alla barn och ungdomar med en likvärdig verksamhet kommer att vara avgörande i Malmö stads fortsatta arbete för alla Malmöbor och för en hållbar stad.

[1] Malmö i korta drag, 2018-11-06, malmo.se

[2] Se t.ex. Skolverkets rapport; *Analys av familjebakgrundens betydelse för skolresultaten och skillnader mellan skolor* 2018, Rapport 467, s.13-17.

Utbildningen ska uppväga skillnaderna mellan barns och elevers förutsättningar

Uppdraget definieras i skollagen

Enligt skollagen ska utbildningen inom skolväsendet leda till att barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. Utbildningen ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska vidare förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Utbildningens ska sträva efter att uppväga skillnader i barns och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Utbildningen syftar också till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.

Förskole-, grundskole- och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens uppdrag är att utveckla en utbildning av hög kvalitet som gör att Malmö stad lever upp till skollagens krav.

Uppdraget är samtidigt nämndernas största och viktigaste utmaning.

Organisera och strukturera för välfungerande förskolor och skolor

Nyckeln till att ge Malmös barn och elever en utbildning av hög kvalitet så att alla elever utvecklar kunskaper och värden utifrån sina egna förutsättningar, är att utveckla välfungerande förskolor och skolor med kompetenta pedagoger. Det är i mötet mellan barn/elev och pedagog som utbildningen genomförs.

Förskole-, grundskole- och gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens uppgift är att organisera och strukturera verksamheten samt tilldela resurser så att förskolor och skolor ges goda förutsättningar att genomföra uppdraget.

Uppdragsfokus möjliggör likvärdig utbildning

Enligt skollagen ska alla barn och elever erbjudas en utbildning som tar hänsyn till barnets/elevens behov. Varje barn och elev ska ges stöd och stimulans så att hen utvecklas så långt som möjligt. Detta krav ställer skollagen på varje förskola, skola respektive skolhuvudman oberoende av barnens/elevernas förutsättningar. Således åligger det de tre skolnämnderna att utveckla en likvärdig verksamhet som har kompetens att stödja, stimulera och utmana varje barn och elev.

Likvärdigheten utgår ifrån skollagen, läroplanerna och övriga skolförfattningar. Malmös utbildningsverksamhet har haft en positiv utveckling under flera år, bl a med resultatförbättringar i stadens skolor. Likvärdigheten mellan elevernas och skolornas resultat har dock inte förbättrats.

Fortfarande visar forskning [1] att elevernas prestationer i första hand avgörs av deras socioekonomiska bakgrund så som vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund. Förskolans, skolans och pedagogernas arbete avgör endast i andra hand elevernas resultat. Det rymmer inte med skollagens krav och utbildningens kompensatoriska uppdrag. För att leva upp till skollagen behöver utbildningen systematiskt utvecklas så att varje pedagog, arbetslag, förskola/skola och skolhuvudman ständigt förbättrar sin praktik. Pedagoger och förskolor/skolor samt skolhuvudmannen behöver utgå från läroplanen för respektive verksamhet och ta sin utgångspunkt i den när utbildningen planeras, genomförs och följs upp.

Skolnämnderna och Malmö stad har ett stort arbete framför sig för att möjliggöra och säkerställa ett systematiskt arbete utifrån hela läroplanen inom respektive utbildningsverksamhet. Endast genom att leva upp till uppdraget så som det definieras i läroplanerna kan Malmö stads utbildning utvecklas i relation till barns och elevers behov och skollagens krav. Endast så kan likvärdigheten öka och varje barn och elev få den utbildning som hen behöver och har rätt till.

[1] Se t ex Skolverkets lägesbedömning 2017, Rapport 455, s 40-41.

Nationell brist på behöriga pedagoger är en problematisk utmaning

Bristen på utbildade och behöriga förskollärare, fritidspedagoger och lärare är fortsatt allvarlig. För att

skolnämnderna och Malmö stad ska klara av att leva upp till uppdraget är behöriga och kompetenta pedagoger en av de avgörande framgångsfaktorerna.

Enligt Skolverkets prognos från 2016 behöver skolhuvudmännen rekrytera 77 000 lärare, förskollärare och fritidspedagoger de kommande fem åren för att brist ska undvikas. Från lärarutbildningen examineras ungefär 8 000 per år och av dessa börjar inte alla arbeta som lärare. Det innebär att Sverige står inför en brist i storleksordningen om 40 000 lärare och förskollärare om fem år. Arbetsförmedlingen bedömer att förskollärare är det största bristyrket.

Historiskt stor elevökning i grundskolan fortsätter

Den starka tillväxten av barn i skolåldrarna väntas, enligt befolkningsprognosen, fortsätta de kommande åren. Malmö är en region där elevökningen är extra stor. Inom de närmaste åren planeras därför fjorton nya grundskolor att öppna och tolv skolor byggas ut. Utbyggnadstakten ställer mycket höga krav på en redan hårt ansatt rekryteringssituation. Samtliga skolor har redan rekryteringsbehov utifrån exempelvis utökning av verksamheten och personalomsättning.

Fram till 2023 beräknas Malmö stads skolor behöva rekrytera cirka 3000 nya lärare. Särskilt svårrekryterade yrkesgrupper är lärare, fritidspedagoger, förskollärare, skolledare, medarbetare inom elevhälsan och modersmåls lärare. I nuläget klarar förvaltningen inte av att tillsätta alla tjänster med behöriga lärare och fritidspedagoger. Utifrån den nationella bristen lär den bristen fortsätta. Detta ställer stora krav på förvaltningens förmåga att anpassa och ställa om verksamheten och rekrytera kompletterande kompetenser.

Utbildning är en framgångsfaktor som ger effekter för hela Malmö

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Skollagen säger tydligt att alla ska ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet, oberoende av geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden. En inkluderande utbildning av god kvalitet är dessutom en av de viktigaste grunderna för välfärd och hälsa i varje samhälle. Att utbilda barn, ungdomar och vuxna är en avgörande faktor för att ge varje individ bästa möjliga förutsättningar till arbete och självförsörjning men även i att bidra till utvecklingen av ett demokratiskt och hållbart samhällsbygge.

Utbildningsutbudet måste kunna möta Malmöbornas behov under hela livet; genom förskola, grundskola och gymnasium till vuxenutbildning, och högre utbildning, samt erbjuda alla människor lika möjlighet till livslångt lärande som gynnar deltagande i arbets- och samhällsliv.

Utbildningsnivå och sysselsättningsgrad

Att öka andelen elever som når behörighet till gymnasiet är en prioriterad fråga för skolnämnderna då en fullständig gymnasieutbildning, i de allra flesta fall, är en förutsättning för att etablera sig i samhället och på arbetsmarknaden. Detta är centralt såväl i ett individperspektiv som i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Beräkningar har gjorts av samhällets kostnad för en elev som inte når gymnasiebehörighet. Utöver de rent mänskliga svårigheterna som drabbar individen, beräknas samhällets kostnad för att en elev lämnar grundskolan utan fullständiga betyg till mångmiljonbelopp.

Cirka 17 procent av Malmös befolkning i åldern 20–64 år saknar en utbildning motsvarande gymnasienivå. I oktober 2018 låg arbetslösheten för arbetssökande med högst förgymnasial utbildning på 39,3 procent. Arbetslösheten i Malmö för personer med gymnasieutbildning låg på 12,9 procent och för personer med eftergymnasial utbildning på 8,5 procent. I Malmö utgör gruppen med högst förgymnasial utbildning en betydande andel av de som har ekonomiskt bistånd som huvudsaklig försörjning.

Malmö måste på ett bättre sätt möta den utmaning som finns i gapet mellan arbetsmarknadens behov och den utbildade arbetskraften. Idag ökar sysselsättningsgraden samtidigt som arbetslösheten minskar i såväl riket som i Malmö. I Malmö fortsätter dock andelen arbetslösa ligga på en relativt hög nivå trots den långa och stabila högkonjunkturen. Samtidigt finns det en växande brist på arbetskraft i allt fler sektorer på arbetsmarknaden. En välutbildad befolkning är viktig för att öka konkurrenskraften och hålla tillbaka

arbetslösheten som hänger starkt samman med utbildningsnivån.

Nationella beslut påverkar nämndens uppdrag

Osäkerhet kring statsbidrag och redan beslutade förändringar

Stadieindelad timplan från och med 1 juli 2018

För att öka likvärdigheten och underlätta när elever byter skola har regeringen fattat beslut om en stadieindelad timplan för grundskolan. Förordningen trädde i kraft den 1 juli 2018. För de elever som började årskurs 7, 8 och 9 höstterminen 2018 gäller dock den tidigare timplanen. Under våren 2018 fattades ytterligare beslut på nationell nivå, bland annat om förändringar i kursplanerna i moderna språk och teckenspråk samt om grundsärskolans timplan. Grundskoleförvaltningen har beslutat att beslut om undervisningstid mellan årskurser inom respektive låg-, mellan- och högstadiet ska fattas av rektor. Förvaltningen kommer löpande att bistå skolorna med stöd för övergången till och implementeringen av den nya timplanen samt för övriga kommande nationella förändringar på området.

Obligatorisk skolstart vid sex års ålder

Riksdagen har beslutat att skolplikten ska inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Skolplikten förlängs därmed med ett år och blir som regel tioårig. Skolplikten ska normalt börja fullgöras i förskoleklassen, som blir en obligatorisk skolform inom skolväsendet. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2018 och tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2018.

Tillägg i skollagen om övergångar

Den 1 juli 2018 infördes nya bestämmelser i skollagen om överlämning av information i samband med att en elev i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna, eller byter skola inom skolformen (3 kap. 12 § skollagen). De nya bestämmelserna förtydligar ansvarsfördelningen mellan avlämnande och mottagande skola. Dessa lagändringar har redan föranlett grundskoleförvaltningen att vidta åtgärder på huvudmannanivå för att ge skolorna ytterligare stöd i arbetet med övergångar, exempelvis i form av gemensamma rutiner och blanketter. Arbetet med att implementera de nya övergångsrutinerna kommer att behöva fortsätta så att det införs på alla skolor.

Obligatorisk prao i grundskolan

Riksdagen har beslutat återinföra obligatorisk praktisk arbetslivsorientering (prao) i högstadiet (proposition 2017/18:24, *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*). Prao ska anordnas under minst tio dagar för alla elever från och med årskurs 8 i grundskolan och från och med årskurs 9 i specialskolan. Ändringarna trädde i kraft 2018. Med anledning av lagändringarna har grundskoleförvaltningen beslutat att prao ska genomföras i alla grundskolor i årskurs 8, under en vecka på höstterminen och en vecka på vårterminen. Förvaltningen har därtill beslutat att kostnaden för att anskaffa praoplatser kommer att finansieras centralt.

Individuell studieplan, anpassad timplan och studiehandledning på modersmål för nyanlända elever

Riksdagen har beslutat om ändringar i skollagen för att stärka nyanlända elevers möjligheter att uppnå behörighet till nationella program i gymnasieskolan utifrån regeringens proposition *Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidsbem ska stärkas*. Nyanlända elever i högstadiet ska få en individuell studieplan inom två månader från skolstart. Den ska beskriva hur eleven ska nå behörighet till gymnasiet. Eleverna ska också kunna få en anpassad timplan där ämnen som krävs för behörighet prioriteras. Elevernas rätt till studiehandledning på sitt modersmål ska också förstärkas. Lagändringarna började gälla 2018.

För att möta de ökade kraven och säkerställa en god kvalitet i mottagandet och undervisningen av

nyanlända elever har grundskoleförvaltningen antagit reviderade riktlinjer för arbetet. Riktlinjerna anger ansvarsfördelning och förfarande vid inskrivning och placering, bedömning och introduktion samt undervisning av nyanlända elever.

Riksdagen har fattat beslut om en läsa, skriva, räkna-garanti

Den 30 maj 2018 fattade riksdagen beslut om en justerad version av regeringens proposition *Läsa, skriva, räkna - en garanti för tidiga stödinsatser*. Lagändringarna börjar gälla den 1 juli 2019. Syftet med garantin är att elever i behov av stöd tidigt ska få de stödinsatser som behövs för att de ska nå kunskapskraven i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Redan i förskoleklass ska elevens språkliga medvetenhet och matematiska tänkande kartläggas med hjälp av ett obligatoriskt kartläggningsmaterial. Om behov framkommer ska stödinsatser sättas in och resultaten av dessa följas upp. I arbetet ska förskollärare och lärare samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.

Huvudmannen ansvarar för att det finns tillräckliga organisatoriska och ekonomiska förutsättningar för att garantin för tidiga stödinsatser ska kunna uppfyllas. Garantin ställer krav på personalens kompetens både för att identifiera elevers behov av stöd och för att arbeta med verksamma insatser, vilket ytterligare skärper de redan stora rekryteringsbehoven i verksamheten.

Regeringen utreder modersmålsundervisningen

Regeringen tillsatte i maj 2018 utredningen *Modersmål och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer*, som ska kartlägga behovet av åtgärder när det gäller undervisningen i modersmål och studiehandledning på modersmål i grundskolan och motsvarande skolformer. Uppdraget skulle redovisats senast den 31 december 2018 men har försenats. Utredningens förslag kan komma att få konsekvenser för stora delar av grundskolenämndens verksamhet eftersom cirka hälften av alla elever inom grundskolan har modersmålsundervisning.

Regeringen utreder fritidshemmet och pedagogisk omsorg

I augusti 2018 tillsatte regeringen utredningen *Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg*. Utredningen har bland annat i uppdrag att kartlägga och analysera vilka utvecklingsområden som finns i fritidshemmet, samt vid behov föreslå åtgärder för att öka kvaliteten och likvärdigheten och stärka fritidshemmets kompensatoriska uppdrag. Redovisning av uppdraget ska ske senast 30 september 2019. Beroende på vilka förslag utredningen lämnar kan dess slutsatser få ekonomiska och organisatoriska konsekvenser för grundskolenämndens fritidshemsverksamhet.

Regeringen utreder skolegregation och resurstilldelning

Utredningen *Ökad likvärdighet genom minskad skolegregation och förbättrad resurstilldelning* tillsattes av regeringen i juli 2018 och ska presentera sina slutsatser senast den 30 mars 2020. I uppdraget ingår bland annat att ta ställning till hur bestämmelserna kring skolplacering bör förändras för att främja en mer allsidig sammansättning av elever inom förskolan och grundskolan. Utredningen ska även kartlägga och analysera skillnaderna i avsatta resurser för undervisning och elevhälsa mellan kommunerna och mellan de enskilda huvudmännen, och vid behov ta fram förslag för att minska dessa genom resurstilldelning. Utredningens förslag har således potential att få stor påverkan på grundskolenämndens finansiering av sin verksamhet framöver.

Ökad undervisningstid i matematik och idrott och hälsa

Regeringen har beslutat att elevernas undervisningstid i matematik i grundskolan och motsvarande skolformer ska öka med 105 timmer per år. Samtidigt minskas den garanterade undervisningstiden i elevens val med lika många timmar för grundskolan och specialskolan. I grundsärskolan minskas undervisningstiden i elevens val med 45 timmar och i slöjd med 60 timmar. Regeringen utökar dessutom den garanterade undervisningstiden i idrott och hälsa med 100 timmar i grundskolan. Samtidigt minskar den garanterade undervisningstiden i elevens val med lika många timmar. Ändringarna träder i kraft den 1

juli 2019. Att antalet undervisningstimmar i matematik och idrott och hälsa ökar skärper ytterligare nämndens och skolornas utmaning att rekrytera behöriga lärare i dessa ämnen. Det ökar även kraven på tillgång till ändamålsenliga idrottslokaler.

FN:s barnkonvention blir svensk lag

Från den 1 januari 2020 gäller barnkonventionens 42 första artiklar som lag i Sverige. Den nya lagen kommer att heta barnrättslagen. Övriga tolv artiklar handlar om FN:s arbete och kommer inte att ingå i barnrättslagen. En inkorporering av barnkonventionen ska bidra till att synliggöra barnets rättigheter och vara ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

Grundskolenämndens bidrag för att säkra barnets rättigheter i Malmö kravställs i skollagen och läroplanerna. Dessa övergripande styrdokument utgår från varje barns rätt. Grundskoleförvaltningen arbetar fokuserat med att fördjupa arbetet utifrån styrdokumentet, följa upp och identifiera utvecklingsinsatser inom olika områden och därmed åstadkomma varje elev bästa skola.

73-punktsprogrammet kan medföra en mängd förändringar

Inom januariöverenskommelsen, det så kallade 73-punktsprogrammet, har regeringen samt Centerpartiet och Liberalerna enats om att utreda och verka för en mängd reformer. De föreslagna förändringarna inom grundskolområdet är:

- Reviderade kursplaner
- Central rättning av nationella prov
- Betyg från årskurs 4
- 10-årig grundskola
- Särskilda undervisningsgrupper och resursskolor
- Lärhjälpsgaranti och prioriterad timplan
- Mobiltelefonförbud i klassrummet
- Trygghet och studiero
- Utreda statligt huvudmannaskap för skolan
- Reformera lärarutbildningen
- Etableringsstopp för konfessionella friskolor
- Statsbidrag för lärarassistenter
- Lättare som elev att både få stöd och utmaningar
- Skolchefsutbildning i Skolverkets regi
- Regionaliserade skolmyndigheter och professionsprogram för lärare och rektorer
- Nationella riktlinjer för hur lärarassistenter, socionomer m fl ska kunna "avlasta" lärarna
- I lag definiera lägsta acceptabla tillgång till elevhälsa
- Avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, om ett större statligt ansvarstagande och ökade resurser för att stärka elevhälsans främjande och förebyggande arbete

Ingen av förändringarna är ännu beslutade, men flera kommer troligen att genomföras under mandatperioden. Det får stor påverkan på grundskolenämndens verksamhet.

Förändringar i Malmö stad som helhet som skulle möjliggöra förbättringar i grundskoleverksamheten

Malmö stad som helhet skulle behöva tydliggöra organisationens och uppdragets fokus gentemot brukare och medborgare. Att hela organisationen och alla dess delar arbetar för att möta Malmöbornas behov och rättigheter kan inte nog betonas. Genom att omsätta ett tydlig fokus på brukare och medborgare skulle Malmö stad ytterligare utveckla service och tjänster så att de möter hela Malmös behov.

För att kommunfullmäktiges mål ska kunna förverkligas behöver stadens alla delar utveckla ett

systemsynsätt i styrning och ledning av verksamheten. Kommunfullmäktiges målsättningar är inte i sig tillräckliga för att de ska uppnås. Medarbetarnas kompetens och motivation, stadens organisering och ledarskap, arbetssätt och samverkan inom alla delar, resursfördelning, kommunikation samt inte minst kulturen inom verksamheterna är lika viktiga som tydliga mål för att Malmö stad ska leva upp till sitt uppdrag gentemot Malmöborna. Staden behöver utveckla en styrning och ledning som har effekt på verksamheten och därmed för brukarna och medborgarna.

Förändring och utveckling av nämndens verksamhet

Här besvarar nämnden följande frågor:

- Vilka verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling har nämnden genomfört senaste tiden som har betydelse för kommande år?
- Vilka verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling pågår eller planeras inom nämnden framöver och varför?
- Hur planerar nämnden att finansiera kommande verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling?

Verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling som nämnden har genomfört den senaste tiden som har betydelse för kommande år

Malmö skolor är billigare än rikssnittet

Nettokostnaden för en elev i grundskolan i Malmö är lägre än landets genomsnitt och lägre än storstädernas genomsnitt. Malmö kostnadsutveckling mellan 2014 och 2017 på 7,7 % motsvarar den genomsnittliga utvecklingen för storstäder.

Nettokostnad grundskola åk 1-9, kr/elev				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	99409	100709	101029	104174
Göteborg	96994	107519	108654	110973
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	98297	101730	103351	105997
Malmö	95477	96066	100515	102815

Nettokostnad grundskola åk 1-9, kr/ elev (U15013) Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Kommunens samtliga kostnader för grundskola åk 1-9 minus intäkter dividerat med genomsnittligt antal inskrivna elever år t-1 och år t som var folkbokförd i kommunen. Källa: SCB och SKL.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har tagit fram ett nyckeltal som visar skillnaden mellan kommunens verkliga kostnad för grundskolan och en referenskostnad som baseras på kostnaderna beroende på kommunens struktur. Tabellerna nedan visar värden i dels procent och dels i miljoner kronor. Negativa värden visar lägre kostnadsläge än förväntat.

Nettokostnadsavvikelse grundskola F-9, (%)				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	2,7	2,3	2,1	3
Göteborg	-0,7	6,6	7	7
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	0,1	1,8	2,5	1,8
Malmö	-2,4	-4,1	-0,7	-2,1

Nettokostnadsavvikelse grundskola F-9, miljoner kronor				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	0	0	0	0
Göteborg	-33	326	364	387
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	97	262	285	267
Malmö	-66	-120	-21	-71

Nettokostnadsavvikelse grundskola F-9, (%) (N15001). Avvikelse i procent mellan nettokostnad och referenskostnad för grundskola inkl. förskoleklass, kr/inv. Nettokostnad är bruttokostnad minus bruttointäkt. Referenskostnaden bygger på nettokostnaden för grundskola och förskoleklass i riket, andel 6-15-åringar i kommunen, barn med utländsk bakgrund

samt antaganden om merkostnader för små skolor och skolskjuts. Därutöver tillkommer del av standardkostnaderna från delmodellerna löner, bebyggelsestruktur och befolkningsutveckling. Positiva värden indikerar högre kostnadsläge än statistiskt förväntat och negativa värden ett lägre kostnadsläge än statistiskt förväntat. Källa: SKL.

I tabellen ovan kan man läsa att grundskoleförvaltningens nettokostnad är 2,1 % lägre än förväntat med hänsyn till Malmös demografiska struktur. I kronor innebär skillnaden 71 Mkr.

Malmös skolor är effektivare än rikets

Statistiska centralbyrån, SCB, har tillsammans med SKL tagit fram ett utvecklingsmått som mäter effektiviteten i grundskolan baserad på resultat och kostnader. Malmös effektivitetstal bland Sveriges kommuner har förbättrats med 57 platser mellan 2014 och 2017 och beräknas nu vara högre än genomsnittet för Sveriges kommuner samt högre än storstädernas genomsnitt.

Effektivitetstal grundskola, lägeskommun, ranking (låga värden visar goda resultat)				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	146	145	146	145
Göteborg	149	165	228	223
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	149	149	158	142
Malmö	195	154	144	138

Effektivitetstal grundskola, lägeskommun, ranking (låga värden visar goda resultat) (U15012). Detta är ett utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Effektivitetstalet baseras på det sammanvägda resultatet och avvikelserna från standardkostnaden. Det redovisade resultatet är kommunens placering bland landets 290 kommuner. Källa: SCB och SKL.

Malmö har en större andel nyanlända elever än riket

Under de senaste åren har grundskoleförvaltningen skrivit in, kartlagt och introducerat drygt 1 000 nyanlända elever årligen. Malmö skiljer sig från den genomsnittliga kommunen i Sverige och storstäderna genom en större andel nyinvandrade elever och en högre andel av elever med utländsk bakgrund. Se tabell nedan.

Den högre andelen nyinvandrade elever kräver att en större andel av resurserna används för stöd till eleverna i form av till exempel modern målundervisning och studiehandledning på modersmålet.

Nyinvandrade och elever med okänd bakgrund i kommunal grundskola åk. 1-9, andel (%)				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	6,2	8	10,7	9,8
Göteborg	6,4	8,3	8,7	7,6
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	5,7	7	8	7,8
Malmö	7,3	9,1	10,6	10,6
Utländsk bakgrund bland elever i åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	17	19	22	22
Göteborg	34	36	36	36
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	33	34	35	35
Malmö	51	51	52	52

Nyinvandrade elever i grundskola år 1-9, hemkommun, andel (%) (N15901). Antal nyinvandrade elever folkbokförda i kommunen inskrivna i grundskolan dividerat med antal elever folkbokförda i kommunen inskrivna i grundskolan. Nyinvandrade är elever som har kommit till Sverige under de senaste 4 åren och som inte har bott i Sverige eller gått i svensk skola tidigare. Uppgiften avser läsår, mätt 15 oktober. Källa: SCB och Skolverket.

Enligt Rädda barnens rapport om barnfattigdom i Sverige löper barn med utländsk bakgrund mycket större risk att växa upp i ekonomisk utsatthet än barn med svensk bakgrund. Andelen barn med utländsk bakgrund ökar kontinuerligt. Särskilt utsatta är nyanlända barn under deras första fem år i Sverige då 40-50 % av alla nyanlända barn lever i ekonomisk utsatthet. (1)

Malmöelevernas föräldrar har lägre utbildningsnivå än storstädernas

Föräldrarnas utbildningsnivå visar det enskilda största sambandet med elevernas skolprestationer. Elever med högt utbildade föräldrar presterar avsevärt bättre i skolan än elever vars föräldrar har lägre utbildning. 55 % av eleverna i Malmö kommunala grundskolor hade föräldrar med eftergymnasial utbildning 2017. Genomsnittet i storstäderna var 63 % motsvarande period.

Kostnad för fler elever i fritidshem kompenseras inte

Andelen barn som är inskrivna i stadens fritidshem har ökat från 59 % 2013 till 62,2 % 2018. Skillnaden på 3,2 procentenheter motsvarar cirka 550 fler barn för vilka grundskolenämnden bereder plats i fritidshem. Denna ökning av andelen barn med plats i fritidshem motsvarar en merkostnad på cirka 17,0 Mkr som grundskolenämnden inte kompenseras för i Malmö stads resursfördelningen. Förvaltningen har således skapat utrymme för kostnadsökningen inom befintlig ram med befintliga medel.

Malmöelever har högre meritvärde än kommungenomsnittet

Malmöelevers meritvärde i årskurs 9, 213,4, är högre än det genomsnittliga meritvärdet i Sverige men något under storstädernas genomsnitt. Kostnaden per betygspoäng är lägre i Malmö kommunala skolor jämfört med genomsnittet i landet och genomsnittet i storstäderna. Kostnadsutvecklingen per betygspoäng motsvarar cirka 4 procent årligen och är lägre jämfört med storstädernas genomsnitt. SKL och SCB har tagit fram ett utvecklingsnyckeltal där hänsyn tas till kommunens socioekonomiska struktur i jämförelse mot faktiskt meritvärde. Malmö meritvärde 2018 är 8,5 poäng högre än förväntat utifrån tillgängliga resurser.

I tabellen nedan visas meritvärden för kommunala skolor, kostnaden per betygspoäng samt avvikelser från förväntat meritvärde.

Elever i åk. 9, meritvärde kommunala skolor, genomsnitt (16 ämnen)					
	2014	2015	2016	2017	2018
Alla kommuner (ovägt medel)	207,6	208,7	212,1	204,7	210,7
Göteborg	206,8	208	211,2	198,6	208,4
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	214,6	217,6	222,6	213,1	219,7
Malmö	206,6	209,4	215,8	207,7	213,4

Kostnad per betygspoäng i åk. 9 i kommunala skolor, kr/betygspoäng				
	2014	2015	2016	2017
Alla kommuner (ovägt medel)	368	375	382	440
Göteborg	381	377	451	507
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	366	367	392	431
Malmö	372	367	375	420

Elever i år 9, genomsnittligt meritvärde avvikelse från modellberäknat värde kommunala skolor, meritvärdespoäng				
	2015	2016	2017	2018
Alla kommuner (ovägt medel)	-3,4	-3,1	-3	-2,5
Göteborg	-2,1	-1,3	-3,7	-6,8
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	3,9	5,2	3,4	3
Malmö	6,5	7	3,8	8,5

Elever i år 9 genomsnittligt meritvärde kommunala skolor (modellberäknat värde) (U15458). Detta är ett

utvecklingsnyckeltal, se frågor och svar på kolada.se för mer information. Modellberäknade värden för genomsnittligt meritvärde har tagits fram av SKL i en regressionsmodell där kommunerna jämförs med övriga kommuner och där hänsyn tagits till behov av ekonomiskt bistånd, nyinvandrade elever (0-4 år), föräldrars utbildningsnivå, kön samt fr.o.m. 2017 andel elever med okänd bakgrund. Anser elever i kommunala skolor i kommunen oavsett var de är folkbokförda. Källa: SKL och SCB.

Malmö sätter resurserna i klassrummet

En viktig orsak till grundskoleförvaltningens framgångsrika utveckling är att förvaltningen har koncentrerat största möjliga resurser till skolorna så att de kan användas i klassrummet.

Tabellen nedan visar utvecklingen av resurserna som har använts för undervisning i Malmö.

Kostnad för undervisning i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev

2014	2015	2016	2017
55 643	59 464	61 616	67 344

Källa: Kolada

Resurserna som används till undervisning har ökat 21,0 % mellan åren 2014 och 2017. Det ska jämföras med de totala nettokostnaderna som har ökat med 7,7 % under motsvarande period. En allt större andel av förvaltningens totala kostnader läggs på undervisning.

Sammanfattningsvis har Malmös skolor bedrivit skolverksamheten på ett mer och mer effektivt sätt med ett elevresultat som överträffat det förväntade med hänsyn till Malmös socioekonomiska struktur. En del av förklaringen till resultatförbättringen antas vara att en större del av resurserna riktats till undervisning.

Lokalkostnaderna har hållits nere tack vare förtätning

Lokalkostnaderna utgör en betydande del av grundskolenämndens kostnader. Rena hyreskostnader utgör cirka 620 Mkr i budget 2019. Förvaltningen har antagit riktlinjer - Lokalprogrammet - för skolbyggnader och skolans inredning för att standardisera och optimera kostnaderna vid om- och nybyggnation.

Tabellen nedan som visar utvecklingen av lokalkostnader per elev

Kostnad för lokaler i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	2014	2015	2016	2017
Malmö	20 023	19 885	20 698	20 699
Källa: Kolada				

Lokalkostnaderna per elev har ökat 3,4 % mellan åren 2014 och 2017. Lokalkostnadsökningen har hållits nere tack vare att Lokalprogrammet har tillämpats samt att många skolor har förtätats med fler elever.

Grundskoleförvaltningen har från läsåret 2014/2015 fram till i år utökat antalet elever/klass från 23 till 24,5 elever i genomsnitt. Om förvaltningen skulle ha fortsatt att placera 23 elever per klass skulle det med 2019 års volymer behövts 73 fler klasser, årskurs 1-9, än det finns idag. Detta motsvarar en förtätning med cirka 1 700 elever från läsåret 2014/2015 till nuvarande läsår, vilket i sin tur motsvarar mer än ett helt års ökning av befolkningen i åldersgruppen 6-15 år eller tre medelstora skolor. Ytterligare ökning av antalet elever per klass är svår att genomföra i befintliga lokaler.

Ökat det centrala stödet till skolorna utan att kostnaderna har ökat

Förvaltningen arbetar utifrån inriktningen att minska det administrativa arbetet på skolorna så att

skolledning, lärare och övrig personal ska kunna ha mera tid för arbetet med eleverna. Nedan några åtgärder som genomförts 2018/2019 för att minska det administrativa arbetet i skolorna genom flytt av arbetsuppgifterna till den centrala administrationen.

- Skolplaceringsenheten hanterar nu centralt ansökningar och beslut om skolval, placering av eleverna i skola samt skolskjuts.
- HR- enheten hanterar nu arbetet kring anställning och lön centralt.
- Infört flyttkoordinator som hanterar frågor vid tillfällig flytt av elever och material i samband med ny- och ombyggnation.
- Infört administrativa chefer i skolorna för att avlasta rektor med skolans administrativa uppgifter. Central samordning av administrativa chefers arbete. Finansieras till hälften centralt genom befolkningsansvaret.
- Utökade skyldigheter inom hemkommunsansvaret. Skolpliktsbevakningen har utvidgats volymmässigt, dels för att elevantalet ökar generellt och dels för att obligatorisk förskoleklass införts och ytterligare 4 500 elever har tillkommit.
- Utökat ansvar för elever med upprepad eller längre frånvaro som går i skolor med annan huvudman, dvs fristående skolor, annan kommuns kommunala skolor eller specialskola. Hemkommunen ska inom ramen för skolpliktsbevakningen vid behov samordna insatser med andra organisationer och samhällsorgan i syfte att minska en elevs frånvaro.

Förvaltningen har, som framgår ovan, löpande utvecklat och utökat stödet till skolorna, och övertagit flera arbetsområden till central hantering. Det minskar arbetsbelastningen på skolan samt ökar likvärdigheten och rättssäkerheten. Det har dock inte inneburit att en större andel av grundskolenämndens resurser läggs i den centrala förvaltningen. Istället står staben och de centrala processerna för en mindre del av grundskolenämndens kostnader än när förvaltningen bildades. Kostnaderna för den centrala administrationen inklusive myndighetsutövandet har samtidigt minskat från att ha varit 5,0 % av de totala intäkterna 2014 till 3,9 procent i budget 2019. Genom effektivare arbetssätt har grundskoleförvaltningen således samtidigt utökat, effektiviserat och professionaliserat stödet till skolorna.

Förändringar i förvaltningens pedagogiska utvecklingsstöd till skolorna

Malmö stads utbildningsförvaltningars gemensamma utvecklingsorganisation Pedagogisk Inspiration Malmö (PI Malmö) har setts över under fjolåret. De tre förvaltningarna har enats om tre nya uppdragsområden för PI Malmö för perioden 2019–2022: Likvärdighet, delaktighet och hållbarhet; Alla barns och elevers rätt till stöd samt Professionsutveckling och kollegialt lärande. Utifrån dessa områden ska PI Malmö bidra till att skapa förutsättningar för en mer likvärdig skola och ökad måluppfyllelse för Malmös barn och elever, samt utgöra en arena för samarbete mellan skolförvaltningarna utifrån ett 1–65-årsperspektiv.

Beslutet om nya uppdragsområden innebar även att PI Malmö delas organisatoriskt, så att vissa förvaltningsgemensamma uppdrag stannar på PI Malmö medan grundskoleförvaltningens pedagogiska utvecklingsstöd flyttas ut. Förvaltningen har därför utrett organisering och arbetsformer inför skapandet av en ny utvecklingsavdelning. Inriktningen är att avdelningen utformas och organiseras så att huvudmannen på bästa sätt stödjer skolorna i omsättandet av grundskoleförvaltningens strategiska ramverk för varje elevs bästa skola. Den nya utvecklingsavdelningen ska vara i drift till hösten 2019 och då inrymma såväl grundskoleförvaltningens eget utvecklingsstöd till skolorna som det gemensamma PI Malmö.

Organisationsförbättring för varje elevs bästa skola

Förvaltningen genomförde under fjolåret en organisationsförbättring som rörde förvaltningsledning, utbildningsområden och stabsavdelningar. Syftet var att effektivisera organisationen och skapa förutsättningar för varje elevs bästa skola.

Skolorna organiserades i nya utbildningsområden som baserades på likvärdighet och utvecklingsmöjligheter, istället för som tidigare, geografisk närhet. Tre av de tidigare stabsavdelningarna slogs samman till en. Organiseringen inom avdelningen samordning och stöd förändrades. Antalet chefer inom förvaltningsledningen minskade därmed samtidigt som ledningsgruppens mötesformer ändrades.

(1) Rädda barnen: Barnfattigdom i Sverige. 2018.

Verksamhetsförändringar, effektiviseringar eller kvalitetsutveckling som pågår eller planeras framåt

Långsiktigt arbete med all personal för att utveckla varje elevs bästa skola

Varje elevs bästa skola är grundskoleförvaltningens mest omfattande och prioriterade utvecklingsarbete som berör alla delar av organisationen och alla medarbetare. I varje elevs bästa skola

- lyckas varje elev
- lär varje elev utifrån sina förutsättningar
- utvecklar varje elev kunskaper, värden, färdigheter och förmågor för ett aktivt och självständigt liv
- har varje elev framtidstro, förmåga och möjlighet att göra egna val

I varje elevs bästa skola uppfylls skolförfattningarnas avsikter och mål. Här uppfylls grundskolenämndens mål om måluppfyllelse och likvärdighet. Här skapas en hållbar utveckling.

Under 2018 antog förvaltningsledningen grundskoleförvaltningens strategiska ramverk för varje elevs bästa skola. Ramverket pekar ut gemensam riktning och övergripande långsiktigt tillvägagångssätt för medarbetare, skolor och förvaltningen som helhet. Riktningen anges som fyra VAD:

- Vår gemensamma riktning styr prioriteringar och beslut
- Vårt ledarskap ger resultat och effekter för våra elever
- Vårt kvalitets- och förbättringsarbete baseras på data och evidens
- Vi fördjupar vårt lärande systematiskt och tillsammans

De fyra VAD:en definierar vad alla medarbetare i grundskoleförvaltningen gör och att vi gör det tillsammans. VAD:en konkretiseras i HUR på tre nivåer – medarbetare på skolor, skolledningar och förvaltningsledning/stab. HUR:en beskriver operativa och strategiska handlingar. Genom dessa handlingar levandegör medarbetarna ramverket. Så skapar vi varje elevs bästa skola.

Det strategiska ramverket är en del i grundskoleförvaltningens styr- och ledningssystem. Det skapar samsyn och sammanhang, tydliggör ansvar och relation mellan olika nivåer och funktioner och stödjer ett kontinuerligt lärande och förbättringsarbete. Ramverket tar sin grund i internationell och nationell forskning om framgångsrika skolsystem och betonar särskilt det som är relevant för Malmös grundskolor.

Som en del i att stödja och säkerställa implementeringen av varje elevs bästa skola i hela organisationen, varje arbetslag och hos varje medarbetare har grundskoleförvaltningen inlett en forskarsamverkan med forskare från Umeå och Karlstad universitet. De utsedda forskarna – Olof Johansson och Lars Svedberg – ska följa grundskoleförvaltningens implementering av det strategiska ramverket. Forskningssamverkan studerar respektive kommer att studera implementeringen inom ramverkets samtliga nivåer – förvaltningsledning/stab, skolledning, medarbetarna på skolorna – samt gränssnittet dem emellan.

Parallellt med implementeringen av det strategiska ramverket arbetar stabsavdelningarna med att se över alla förvaltningens samtliga processer och styrdokument etc så att de arbetar enligt ramverkets intention. Detta ska möjliggöra att förvaltningens styr- och ledningssystem fördjupas och förbättras så att ett

systemsynsätt införs i alla delar i systemet. Syftet är att åstadkomma ett effektivt och sammanhållet styr- och ledningssystem som möjliggör varje elevs bästa skola. Systemet ska säkerställa att läroplanens krav och intentioner uppfylls.

Systematiskt arbete för att stärka varje skolas kapacitet

Grundskoleförvaltningens första version av kvalitetsbesök initierades under våren 2015 och fokuserade på helhet och process med den primära uppgiften att stödja skolorna i det systematiska kvalitetsarbetet. Under en treårsperiod fick samtliga skolor i Malmö stad ett kvalitetsbesök. Utifrån en utvärdering av besöken, beslutade förvaltningsledningen att besöken skulle fortsätta i en utvecklad form. En ny modell har arbetats fram för att i ännu högre grad bidra till ökad måluppfyllelse. Den utvecklade modellen benämns kapacitetsmodell.

Syftet med den nya modellen är detsamma som tidigare; dels att stärka skolornas kapacitetsbyggande i det systematiska kvalitetsarbetet och dels att bidra med underlag till huvudmannens uppföljningsarbete. Den nya modellen kommer att ta avstamp i skolornas egna inre arbetsprocesser där skolorna och dess personal bereds möjlighet att inom olika fokusområden kartlägga, analysera, besluta om och planera för utvecklingsåtgärder. Därigenom verkar modellen i en tillitsbaserad styrning med syfte att stärka det professionella kapitalet i verksamheten inom kvalitetshjulets alla delar.

För samtliga skolor inleds arbetet med kapacitetsmodellen med ett fokusområde kring undervisningens kvalitet. Därefter kommer varje skola själv att välja fokusområde utifrån identifierade behov.

Kapacitetsbesöken bidrar dessutom med kvalitativa analysunderlag för förvaltningens utvecklingsinsatser och är en del av grundskoleförvaltningens styr- och ledningsmodell.

Vidare har ett flerårigt samarbete mellan Linnéuniversitetet kring följeforskning av modellen. I fokus för följeforskningen står implementering, genomförande och uppföljning av kapacitetsmodellen. Syftet är dels att följa och analysera implementeringen av modellen i dess olika faser, dels att över tid följa och analysera de effekter modellen har för ett urval av grundskolor i Malmö stad avseende kapacitet för skolförbättring.

Malmöeleverna delar på färre lärare

Malmös lärartäthet är 12,8 elever per lärare omräknat till heltidstjänster. Malmös lärartäthet är jämförbar med andra storstäder men lägre jämfört med riket totalt. Lärartätheten har minskat genom åren. Om Malmös lärartäthet skulle förbättras så att den motsvarade riksgenomsnittet, skulle cirka 250 nya lärartjänster på heltid behöva inrättas utöver nuvarande lärartäthet i årskurs 1-9. Tabellen nedan visar antalet elever per lärare omräknat till årsarbetare för kommunal grundskola.

Elever/lärare (årsarbetare) i kommunal grundskola, antal					
	2014	2015	2016	2017	2018
Alla kommuner (ovägt medel)	11,8	11,8	11,7	11,5	11,5
Göteborg	12,3	12,4	12,1	12,3	12,2
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	12,3	12,7	12,4	12,8	12,8
Malmö	11,5	12,3	12,3	12,5	12,8

Andelen lärare med lärarlegitimation är lägre i Malmös kommunala skolor jämfört med storstäderna samt riksgenomsnitt. Andelen har dock åter ökat efter två års nedgång. Svårigheten att rekrytera lärare utgör ett stort hinder. Tabellen nedan visar andelen lärare med lärarlegitimation omräknat till heltidstjänster.

Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola, kommunala skolor, andel (%)	2015	2016	2017	2018
Alla kommuner (ovägt medel)	72,6	70,2	70,2	69,2
Göteborg	71,9	72,2	71,8	71,1
Kommuner med fler än 200 000 invånare (ovägt medel)	71,8	73,8	73,5	73,3
Malmö	72,1	69,9	67,5	68,3

Lärarbristen leder till löneglidning

Löneutvecklingen för lärare har under de senaste åren legat på en hög nivå. Utöver löneavtalen har lönenivån drivits upp genom stort behov av lärare. Vid nyanställning ökar lönenivån och genomsnittslönen ökar. Löneglidning som är löneökning utöver avtalsnivåer har de senaste åren legat på 0,7 till 1,0 procent. I bokslutet 2018 konstaterades att löneglidningen utgjorde en merkostnad på 11 Mkr utöver avtalsnivån.

Omfattande insatser pågår för att säkra kompetensförsörjningen

Grundskoleförvaltningen bedriver ett prioriterat arbete med att identifiera och genomföra insatser som leder till att skolan kan bemannas av kompetent personal både på kort och lång sikt. Fram till 2025 bedömer grundskoleförvaltningen att det är extra viktigt att satsa på:

Nya potentiella lärare - Grundskoleförvaltningen är aktiv i att möjliggöra för nya potentiella lärare att anställas i skolan och i takt med att nya identifieras, fortgår förstudier, rekrytering och introduktion av dessa. Inom regeringsuppdraget *Flera vägar till läraryrket* [1] sker samarbete med exempelvis Malmö universitet.

Lärarstudenter är en viktig resurs för kompetensförsörjning och det är angeläget att grundskoleförvaltningen fortsätter samarbetet med Malmö universitet och andra lärosäten som erbjuder lärarutbildningen. Studenter som väljer att arbeta samtidigt som sina lärarstudier, ska erbjudas attraktiva anställningsvillkor som möjliggör att studera på heltid och utöver det arbeta i viss omfattning. De senaste åren har allt fler arbetsintegrerade lärarutbildningar startat och inför hösten 2019 kommer även Malmö universitet att erbjuda en arbetsintegrerad lärarutbildning (AIU) inom grundlärarprogrammet F-3 och 4-6.

Ta tillvara redan anställda medarbetares kompetens - Obehöriga lärare som arbetar inom grundskoleförvaltningen har i många fall en akademisk bakgrund som gör det möjligt att antingen komplettera till lärarexamen eller att färdigställa en avbruten lärarutbildning. Inom *Bli behörig på arbetstid* ges lärare möjlighet att läsa in sin lärarexamen med lön under viss tjänstledighet.

Arbetsmiljö - Ur ett kompetensförsörjningsperspektiv fortsätter arbetsmiljön att vara en av de viktigaste förutsättningarna för att förvaltningen ska kunna behålla sina medarbetare. Befintliga medarbetare som är nöjda med sin arbetsmiljö är ambassadörer som kan förbättra förutsättningarna för nyrekrytering. De närmsta åren kommer förvaltningen att ha fokus på att så väl förebygga risker i arbetsmiljön som att främja god hälsa och en positiv hälsoutveckling i skolmiljön. Förvaltningen behöver dessutom analysera personalomsättningens orsaker och utifrån analysen vidta ytterligare insatser vid behov.

Marknadskrafter kräver förändrat arbetssätt med lön - Marknadskrafter påverkar lärarlönerna vilket skapat utmaningar för förvaltningen utifrån den nationella bristen på behöriga lärare och de kompetensförsörjningsutmaningar förvaltningen har. Liknande utmaning finns även vid rekrytering av skolledare och fritidspedagoger. En fortsatt satsning på löner för lärare, fritidspedagoger och skolledare är därför nödvändig.

Fokus på arbetstid och bemanning - Arbetstid utgör tillsammans med lön, förutsättningar för uppdraget och andra villkor, ett konkurrensmedel vid rekrytering. Förvaltningen kommer under de kommande åren behöva arbeta aktivt med bemanning, arbetstidernas förläggning och medarbetarnas schema så att alla medarbetare har möjlighet till återhämtning. Ett sätt att behålla lärare efter uppnådd pensionsålder är att skapa förutsättningar för flexibla arbetslösningar, t ex deltid. Även vid rehabilitering och återgång i arbete är det viktigt att hitta fungerande lösningar för medarbetarnas arbetstid.

Attraktiv arbetsgivare - Att grundskoleförvaltningen syns och är attraktiv som arbetsgivare är av stor vikt för såväl befintliga som potentiella medarbetare samt för att marknadsföra läraryrket. Förvaltningen behöver därför förbättra exponering av vad grundskolan som arbetsgivare erbjuder, vad värdnadshavare och elever kan förvänta sig kopplat till varje elevs bästa skola och en utveckla en förnyad visuell plattform i alla de sammanhang där Malmös grundskola presenteras.

Pröva tre terminer och nya arbetstidsavtal för att förbättra förutsättningarna för lärande

Grundskoleförvaltningen överväger att undersöka om förvaltningen eller någon skola skulle kunna införa ett läsår med tre terminer och ett kortare sommarlov. Förvaltningen vill också verka för en förändring av de arbetstidsavtal som gäller idag. Avsikten är att förbättra förutsättningarna för samtliga elevers kontinuerliga lärande. Forskning visar att elevers lärande gynnas av kontinuitet. Framgångsrik undervisning tar sin utgångspunkt i elevernas lärande och utmanar den kontinuerligt och med en tydlig progression.

Särskilt elever med sämre socio-ekonomiska hemförhållanden missgynnas av dagens system med två terminer och ett långt sommarlov. Studier visar att elever från socioekonomiskt starka hemförhållanden i större utsträckning fortsätter sin lärandeprocess under sommarlovet. Elever från socioekonomiskt svagare hem tappar tvärtom mycket kunskaper under sommarlovet och återkommer till nästa läsårsstart med ännu sämre utgångspunkt än sina klasskamrater från socioekonomiskt starka hem. Studier visar vidare att skillnaden mellan elevgrupperna blir större ju äldre eleverna är. Det långa uppehållet i elevernas lärande förstärker därmed de stora skillnader och den olikvärdighet som råder mellan olika elevgrupper.

Detta vill grundskoleförvaltningen ändra på och förbättra förutsättningarna för att alla elever ska kunna ha en kontinuerligt pågående läroprocess. Förvaltningen avser därmed utreda vilka möjligheter som finns för att göra de nödvändiga förändringarna. [2]

Utmanande att verkställa tvärssektoriell samverkan för att stödja barn och unga

Sedan 2017 arbetar de tre skolnämnderna samt arbetsmarknads- och socialnämnden på uppdrag av kommunstyrelsen med samverkan kring frågor som rör barn och unga i behov av skydd och stöd (STK-2016-1055). I fjol kom de berörda nämnderna överens om att inrätta en samverkansplattform för frågor som rör barns och ungas uppväxtvillkor.

Ett tvärssektoriellt arbetssätt är nödvändigt för att kunna möta de utmaningar som Malmö står inför. Bland annat pekade Malmökommissionens slutsatser på vikten av förebyggande arbete och tidiga insatser i samverkan mellan myndigheter och civilsamhälle.

Samverkansplattformen utgörs av nämndernas presidier samt förvaltningsrepresentation (GRF-2017-14668 och GRF-2018-9238). Dess uppdrag är att samordna, stödja, följa upp, driva och utveckla gemensamma insatser inom området barns och ungas uppväxtvillkor.

Eftersom denna typ av samverkan har visat sig vara svår att få till stånd, inte bara i Malmö utan överallt, beslutades det att ledningsorgan på tjänstepersonsnivå i de berörda förvaltningarna skulle säkerställa att konkret samverkan sker så att barn och unga i Malmö, som har behov av stöd, får detta tillgodosett. Detta sker inom ramen för Samverkan barn och unga Malmö (SBUM). Mycket arbete återstår ännu på flera nivåer inom skolan och socialtjänsten för att åstadkomma en konkret samverkan som säkerställer adekvat stöd till berörda barn och unga.

Förbättrar mottagandet och undervisningen av tvåspråkiga elever

Malmös skolor tar kontinuerligt emot ett stort antal nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska. Efter införandet av skolvalet och den centrala skolplaceringen går nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska i större utsträckning på fler olika skolor än tidigare.

Tillsammans med övriga skolförvaltningar bedriver grundskoleförvaltningen ett omfattande arbete för att utveckla undervisningen så att den möter dessa elevers behov. Utvecklingsarbetet behöver framöver utveckla organisationens förmåga att integrera alla nyanlända elever oavsett skola. Förvaltningen behöver dessutom se över processerna för modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet så att de svarar mot elevernas behov samtidigt som en större andel elever har rätt till undervisningen respektive stödet. I samarbete med förskole- och gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen planerar

förvaltningen också att se över behov av och möjligheter för en central inskrivning av nyanlända elever till förskola, grundskola och gymnasieskola. Avsikten är att underlätta för och skapa möjligheter att stötta den nyanlända familjen samt att samordna förvaltningarnas resurser.

Fler skolbyten ställer större krav på strukturerad hantering vid övergångar

Det nyligen införda skolvalet syftar till att göra det möjligt för vårdnadshavare att påverka vilken skola barnet ska gå i. Ökad rörlighet i elevunderlaget mellan skolorna i samband med skolvalet, riskerar dock att få negativa effekter på det sammanhållna långsiktiga undervisnings- och elevhälsoarbetet kring elevers hälsa, lärande och utveckling. I övergångar mellan skolor riskerar viktig information kring elevers förutsättningar och behov att gå förlorad. Processen kring skolvalet har också visat sig vara en särskild utmaning för elever i behov av särskilt stöd.

För att hantera de ökade elevströmmarna håller förvaltningen på att utveckla ett strukturerat arbetssätt med elevernas övergångar mellan skolor och skolformer. Särskilt vikt behöver läggas vid övergångar för elever i behov av särskilt stöd. Processen kring skolvalet för elever med särskilda behov kommer också att behöva ses över. Bland annat avser förvaltningen se över en samlad, central ansökan till högspecialiserade lärmiljöer. Detta för att åstadkomma likvärdighet och rättssäkerhet för alla elever.

Likvärdig skola kräver fördjupad analys och rätt insatser i samverkan

Grundskoleförvaltningens resultat förbättras löpande. Fortfarande kvarstår utmaningen att stödja och utmana alla elever till att klara målen för sin utbildning. En betydande del av Malmös elever når inte godkänt i alla ämnen. Denna grupp av lågpresterande elever är heterogen med differentierade förutsättningar och behov. Elevgruppens behov och den undervisning de får behöver analyseras för att förvaltningen och skolorna ska kunna vidta mer riktade insatser mot specifika elevgrupper.

Det finns elever som, trots omfattande stöd och individuella anpassningar inom ramen för högspecialiserade lärmiljöer, inte bedöms ha förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen och där det krävs omfattande samverkan med andra aktörer. Denna elevgrupp är kvantitativt begränsad men förutsätter en välfungerande samverkansmodell med berörda samhällsfunktioner ur ett socialt investeringsperspektiv. Grundskoleförvaltningen behöver ytterligare utveckla samverkan som medel för att lösa sammansatt problematik där kompetens från flera professioner är nödvändig. Denna samverkan behöver pågå på flera nivåer, och samverkan mellan nivåerna behöver koordineras för att eleverna ska få den undervisning de har rätt till. Denna elevgrupps progression avspeglar sig sällan i måluppfyllelse och behörighet till gymnasieskolan, men är nog så betydelsefull för berörda individer.

Arbetar för god platsutbyggnad i planeringen

Förvaltningen fortsätter arbetet med att skapa platser för ett växande antal elever. Lokalförsörjningsplanen beskriver de lokalbehov nämnden har under perioden 2020–2029. Planen visar på en god platsutveckling. Platsutbyggnaden överstiger den kraftiga demografiska utvecklingen, som visar på en fortsatt hög elevutveckling. Ett högre antal nya platser än den demografiska utvecklingen möjliggör de omlokaliseringar som krävs för att kunna utföra åtgärder för att nå myndighetskraven, säkerställa god lärmiljö och säkra långsiktig platstillgång för att bland annat hantera oförutsedda händelser.

Utvecklar likvärdiga och ändamålsenliga skollokaler

Hur nya skolor utformas baseras på grundskoleförvaltningens lokalprogram som specificerar bland annat undervisningslokaler, grundutrustning, teknik och säkerhet för nya grundskolor. Programmet utvecklas kontinuerligt för att möta nya behov och att skapa varje elevs bästa skola.

Ingen kompensation för hyresökningar som följer på ventilationsåtgärder

Hyreskostnaden för ny- eller ombyggda skolor är betydligt högre än genomsnittshyran för grundskolenämndens lokaler. Nämnden erhåller en utökad demografiskompensation för de ökade kostnaderna som uppkommer vid ny- och ombyggnation när det gäller nya skolplatser i relation till

befolkningsökningen. Däremot får grundskolenämnden inte någon kompensation för de ökade hyreskostnader som uppkommer när ventilationsstandarden i gamla skolor förbättras som en följd av myndighetskrav.

Ventilationsåtgärderna som genomförs på flera grundskolor är omfattande och kostsamma. Dessa åtgärderna medför även ökade kostnader i form av skolskjuts och andra byggåtgärder som görs i samband med att ventilationen förbättras. Under arbetet med åtgärderna tas nya grundskoleplatser i anspråk, eftersom skolverksamheten behöver omlokaliseras till andra lokaler under ombyggnaden. Cirka 15 grundskolor fram till 2024 kommer att påverkas av omlokaliseringar. Under 2018 hade grundskolenämnden kostnader för 28 Mkr för engångsåtgärder som krävdes i samband med ny-, om- och tillbyggnad. De största kostnadsposterna var skolskjuts med cirka 11 Mkr och flyttkostnader med cirka 3 Mkr. Förvaltningen arbetar aktivt med att optimera flyttkedjorna för att hålla nere kostnaderna.

Utvecklingen av Amiralstaden ställer om lokaler till grundskola

Grundskoleförvaltningen medverkar i arbetet med Amiralstaden som är en samling stadsutvecklingsprocesser och projekt kring Station Rosengård. Det övergripande målet för Amiralstaden är att samla Malmö stads och samhällets insatser i området för att skapa fler jobb och bostäder.

Inom området ligger Annelundsskolan som idag används för förskoleverksamhet. Skolans lokaliseringen bedöms som särskild viktig för grundskolan eftersom den ger möjligheter att bereda plats åt såväl elevökningen som sker i Innerstaden som ökningen som sker till följd av Amiralstadens utveckling i Rosengård.

Därutöver pågår planering för att grundskoleförvaltningen ska överta 150 platser som idag nyttjas av förskoleförvaltningen på Örtagårdsskolan respektive Apelgårdsskolan. Det innebär ett platstillskott om cirka 350 platser vilket motsvarar hela den prognosticerade ökningen (270) till följd av Amiralstadenprojektet.

Eftersom de ovannämnda lokalerna nyttjas av förskoleförvaltningen bedöms omställningen innebära att ersättningsplatser måste skapas för förskolan. Om förskoleförvaltningen inte kan friställa lokalerna för omställning till grundskoleverksamhet kommer det krävas en skoltomt på cirka 15 000 kvm för ny grundskola inom området.

Förtätade skolor ställer ytterligare krav på lärmiljön

De senaste årens elevtillväxt har medfört en kraftig förtätning på många skolor. Det påverkar såväl elevernas som medarbetarnas arbetsmiljö och lärmiljö. Grundskoleförvaltningen behöver se över hur lärmiljön bör utformas för att kunna härbärgera många elever och samtidigt möta elevernas differentierade förutsättningar och behov i undervisningen.

Utveckling av digitala system effektiviserar

För att kunna utveckla och stödja Malmös skolors arbete på ett effektivt sätt arbetar grundskoleförvaltningen aktivt med att införskaffa respektive utveckla nya och befintliga digitala system. Det gäller till exempel system som stödjer skolornas bemanningsplanering, rekryteringsstöd, elevadministration samt nämndens ärendehantering. I takt med att skolvälet utvidgas till att omfatta alla årskurser utvecklar nämnden ett digitalt system som kan hantera och stödja arbetet med skolplaceringar.

Grundskoleförvaltningens arbete med att utveckla beslutsstödsapplikationer som samlar statistik om skolornas verksamhet och resultat fortskrider. Applikationerna visualiserar statistik samt möjliggör att denna bryts ner och underlättar analysen, vilket är värdefullt inte minst i skolornas egna systematiska kvalitetsarbete. Malmö stad har valt att framöver övergå till en uppdaterad och modernare programvara för uträkningar och visualisering av statistik. Skiftet kommer att medföra att befintliga applikationer måste omarbetas och att nya behov utvecklas i ny programvara. Övergången medför i ett övergångsskede ökade personella och ekonomiska insatser för utveckling och utbildning.

Digitalisering förbättrar och kräver utökade resurser

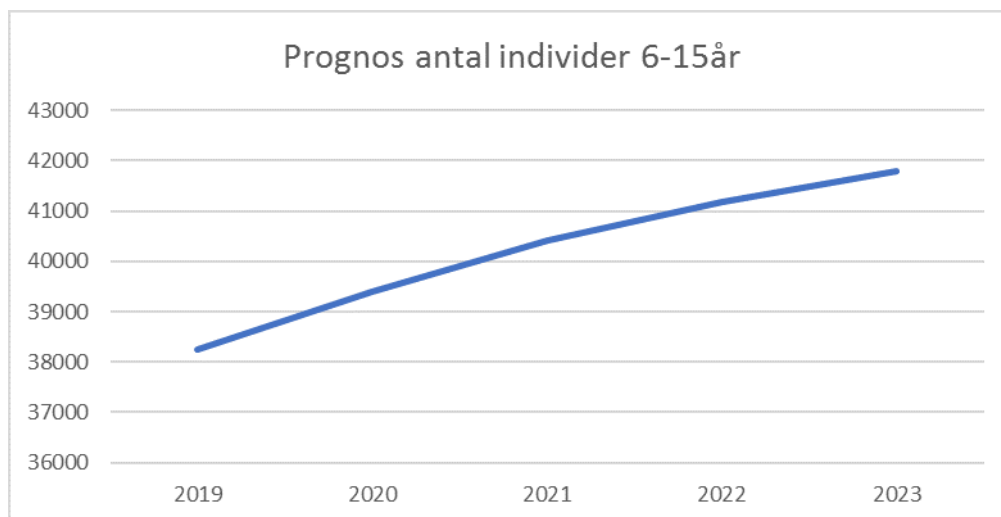
Grundskoleförvaltningen avser att åstadkomma ett sammanhållet arbete kring digitaliseringen av verksamheten inom Malmö stads grundskolor och har tagit fram en handlingsplan för *Varje elevs bästa skola - digital certifiering*. För att säkerställa likvärdigheten mellan skolorna och öka elevernas måluppfyllelse planerar grundskoleförvaltningen att höja den digitala mognaden i skolorna. Den digitala mognaden höjs genom att skolornas medarbetare arbetar inom processen att certifiera skolan som en digital skola.

Den nationella planen *Nationell handlingsplan för digitalisering av skolväsendet för digitalisering av skolväsendet* krävställer att skolhuvudmän säkerställer ”digital kompetens för alla i skolväsendet”, ”likvärdig tillgång och användning” samt ”forskning och uppföljning kring digitaliseringens möjligheter”. För att klara av detta behöver förvaltningen vidmakthålla och utveckla de större satsningar i IT-utrustning och alternativa verktyg för lärande som förvaltningen initierade 2014. För att uppfylla kravet på likvärdighet behöver förvaltningen fortsatt öka anskaffningen av datorer eller andra digitala enheter för motsvarande ca 40 Mkr årligen de kommande åren samt alternativa verktyg för lärande (läs och skriv) motsvarande 8 Mkr årligen. I detta ingår inte en eventuell satsning på digitala läromedel. För att möta den nationella handlingsplanens krav behöver förvaltningen stärka den centrala IKT-pedagogiska insatsen och utveckla kompetensen för att driva och stödja utvecklingen framåt inom 21st learning skills såsom programmering, utvecklingsinsatser inom den digitala lärmiljön och integrering av den digitala världen utifrån ett omvärldsperspektiv.

Elevantalet fortsätter att öka

Grundskoleförvaltningen står inför betydande utmaningar i arbetet med att öka skolresultaten och samtidigt minska kostnaden per betygspoäng.

Antalet folkbokförda elever beräknas öka med 4000 under de 5 kommande åren. Utöver folkbokförda elever beräknas det tillkomma cirka 200 asylsökande årligen. Det ökade antalet elever innebär behov av 8 nya medelstora skolor, kommunala eller fristående. Det kommer att finnas behov av cirka 400 lärartjänster, i kommunal eller fristående verksamhet, samt att ersätta avgångar av lärare. Med cirka 1 000 nyanlända elever som tillkommer årligen finns också behov av att ersätta lärare för studiehandledning på modersmål och modersmålsundervisning.

Tabell för prognos av antal individer i åldersgruppen 6-15 år i Malmö de kommande åren. Källa: Malmö stad.

[1] <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2018/08/uppdrag-om-att-skapa-fler-vagar-in-i-lararyrket/>

[2] Rob Brown: Is There a case for Year-Round Schooling? Organizational Development \ Research & Information Services, 416-394-4929, Vol. 4, Issue 3, 2009

Planer för att finansiera kommande verksamhetsförändringar, effektiviseringar och kvalitetsutveckling

Malmö stads resursfördelning tar hänsyn till vissa faktorer

Malmö stads ersättningsmodell ersätter grundskolenämnden för de kostnadsökningar som nämnden har för ny-, om- och tillbyggnation utifrån befolkningsökning. Nämnden kompenseras däremot inte för ökade hyreskostnader för verksamhetsanpassning och myndighetskrav. Om nuvarande ersättningsmodell används även fortsättningsvis kommer grundskolenämnden 2020 ha en obalans i budget motsvarande cirka 24,7 Mkr. Skulle nämnden inte heller få den utökad demografikompensation skulle obalansen vara cirka 40,3 mkr. För hela perioden år 2020-2022 beräknas obalansen i budgeterade medel vara cirka 52,4 mkr inklusive utökad demografikompensation och cirka 90,9 mkr exklusive utökad demografikompensation.

Grundskolenämnden kompenseras inte heller för att en större andel av eleverna går i fritidshem, har rätt till modersmålsundervisning, har rätt till studiehandledning på modersmålet, har särskilda behov som kräver kompenserade lärmiljöer och undervisning utifrån individuella förutsättningar att lära.

Staten inför nya krav utan tillräcklig finansiering

Staten har infört nya krav för skolverksamheter genom att införa obligatorisk förskoleklass, ställa krav på lovskola samt införa obligatorisk Praktisk arbetslivsorientering (prao). De generella statsbidragen som är avsedda att kompensera för dessa nya verksamheter täcker inte de verkliga kostnaderna.

Riktade statsbidrag begränsar handlingsutrymmet

De riktade statsbidragen har ökat de senaste åren. Villkoren för statsbidragen är att skolhuvudmannen inte får minska sina egna kostnader per elev eller att personaltättheten måste öka. Den delen av ökningen av kostnaderna som finansieras av statsbidragen räknas bort i jämförelsen. Villkoret att kommunens kostnader för elevhälsa och undervisning per elev inte får minska gäller för det nuvarande största riktade statsbidraget *Likvärdig skola*.

Den absolut största delen av grundskolenämndens resurser används i verksamheten runt eleven i skolan. Kostnaderna för undervisning, elevhälsa, särskilt stöd och modersmålsundervisning motsvarar cirka 68 % av grundskoleverksamhetens bruttokostnader. Lokalkostnadernas andel av bruttokostnaderna är cirka 19 %. Lärverktyg och skolmältider motsvarar cirka 7 % av bruttokostnaderna. Administrationen inom skolorna, som t ex skoladministratörer och administrativa chefer, har en kostnadsandel på drygt 2 %. Kvar blir cirka 3,9 % av bruttokostnaderna som används för den centrala administrationen, myndighetsutövning och kostnader för centrala IT-system.

Den centrala administrationens resurser är bundna med cirka 25 % för licenskostnader för de centrala IT-systemen. Framöver finns det behov av att utveckla digital kommunikation med vårdnadshavarna, förstärka GDPR-arbetet i systemen samt att effektivisera rutiner med hjälp av robotisering och effektivare system. Initialt kräver dessa digitaliseringsåtgärder investeringar för framtida effekter. Investeringar i lärverktyg behöver öka med satsning på digitala läromedel. Det kräver i sin tur förbättrad IT-infrastruktur.

Givet villkoren i statsbidragen att kostnaderna för undervisning och elevhälsa ska öka är utrymmet för kostnadsbesparingar små. Hög utbyggnads-, om-, och tillbyggnadstakt gör det svårt att minska lokalkostnaderna. Det innebär att handlingsutrymmet för att effektivisera i form av kostnadsreducering endast kan appliceras på en liten del av administrationen samt lärverktyg om nämnden ska ha rätt att ta emot det riktade statsbidraget *Likvärdig skola*. Om grundskolenämnden inte får täckning för hyreskostnadsökningarna, kommer nämnden att ha mycket svårt att leva upp till kraven inom *Likvärdig skola*.

Kommande effektivisering går ut på att förbättra elevernas resultat

Grundskolenämnden är fokuserad på att effektivisera genom att ytterligare förbättra elevernas resultat -

såväl kunskapsresultat som värdegrundsresultat - och leva upp till skolförfattningarnas uppdrag fullt ut. Ambitionen i varje elevs bästa skola att varje elev utvecklar kunskaper, värden, färdigheter och förmågor för ett aktivt och självständigt liv är den effektivisering som grundskolenämnden eftersträvar. Därför avser förvaltningen lägga kraft på att utveckla styr- och ledningssystemet så att varje elevs bästa skola möjliggörs.

Parallellt fortsätter förvaltningen att avlasta skolorna i det administrativa arbetet så att skolans personal har så mycket tid som möjligt i arbetet med eleverna. Genom att centralisera och digitalisera mer av det administrativa arbetet effektiviseras rutiner.

Behov av investeringar i lokaler och anläggningar

Serviceämnden och tekniska nämnden ansvarar för uppförande av byggnader för samhällsservice inom Malmö stad på uppdrag av övriga nämnder och utifrån respektive nämnds behov. Serviceämnden och tekniska nämnden lämnar i sin budgetskrivelse en investeringsplan för år 2020-2025 som är framtagen i samarbete med beställande nämnder. Investeringsplanen omfattar såväl beslutade (objektsgodkända av kommunfullmäktige, kommunstyrelse eller serviceämnd/teknisk nämnd) som planerade investeringar för perioden. De planerade investeringarna är beräknade utifrån schabloner.

De beslutade och planerade investeringar leder till driftkonsekvenser som kommer att behövas finansieras av den beställande nämnden.

Nedan beskriver nämnden sina investeringsbehov som finns i serviceämndens/tekniska nämndens investeringsplan samt hur nämnden tänker finansiera kommande driftkonsekvenser.

Beslutade och planerade investeringar

Beslutade investeringar är sådana investeringar som har ett beslutat objektsgodkännande i kommunfullmäktige (dvs sådan investering som är beslutad av serviceämnd/teknisk nämnd (under 15 Mkr), kommunstyrelsen (över 15 Mkr) eller kommunfullmäktige (över 50 Mkr) medan planerade investeringar innefattar såväl projekt som är beslutade i grundskolenämnden genom hyresavtal och tilläggsavtal som projekt som befinner sig i tidigt skede och utreds fortfarande av grundskoleförvaltningen. Investeringarna är uppdelade i fyra kategorier enligt nedan definitioner:

Demografi - Kommunfullmäktige har beslutat om befolkningsprognos för Malmö stad 2019-2028, Utifrån denna prognos och under denna kategori beskriver nämnden hur befolkningsökningen påverkar investeringsbehovet. Inom detta kategori ryms utbyggnadsprojekt som de nya skolorna Elinelundsskolan, Toftanässkolan, Neptuniskolan och befintliga Rörjsjöskolans utbyggnad.

Verksamhetsanpassning (ändamålsenlighet) - avser investeringar i nuvarande lokaler utifrån verksamhetens behov och som ej beskrivs under *kategori lag- och myndighetskrav*. Inom detta kategori ryms utemiljöanpassningar samt verksamhetsanpassningar i samband med renoveringen av Monbijouskolan.

Lag- och myndighetskrav - Investeringar som har sin grund i lag- och myndighetsbeslut. Kan vara investeringar som är såväl verksamhetsrelaterade som fastighetsrelaterade. Denna investeringskategori innefattar installation av ny ventilation för skolor med självdrag till följd av myndighetskrav och bristande fysisk miljö. Här inryms även miljöhus för sex grundskolor.

Övriga ambitioner - investeringar som inte ryms inom ovanstående kategorier

Beslutade investeringar

Kategori	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2020-2025
Demografi	234 299	121 263	23 908				379 470
Verksamhets- anpassning (ändamålsenlighet)	147 997	129 955	24 234				302 186
Lag- och myndighetskrav	40 237	16 400					56 637
Övriga ambitioner							
Summa	422 533	267 618	48 142				738 293
Antal nya platser							646
Antal ersättningsplatser							390

Planerade investeringar

Kategori	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2020-2025
Demografi	100 240	206 420	299 418	123 259	70 000	155 000	954 337
Verksamhets- anpassning (ändamålsenlighet)	37 260	106 080	71 280	25 000	25 000	25 000	289 620
Lag- och myndighetskrav	2 000	363	20 000	35 000			57 363
Övriga ambitioner							
Summa	139 500	312 863	390 698	183 259	95 000	180 000	1 301 320
Antal nya platser							3 955
Antal ersättningsplatser							

Den totala platsutbyggnaden för grundskoleverksamheten uppgår till c:a 5 000 platser, varav c:a 400 är ersättningsplatser i samband med ombyggnation under perioden 2020-2025. Antalet ersättningsplatser kan komma att öka under perioden och allteftersom omlokaliseringsplaneringen för ombyggnationsprojekten kommit längre. En majoritet av utbyggnaden befinner sig i planeringsskedet. Under perioden 2020-2025 kommer antalet individer i grundskoleåldern ha ökat med c:a 4 000 individer från c:a 39 000 till 43 000 enligt Malmö stads befolkningsstatistik.

I ovanstående tabell ingår utbyggnad med ny grundskola inom kvarteret Altanen samt nytt högstadium i Hyllie. Stor osäkerhet råder kring såväl färdigställande som dimensionering av de två berörda grundskolorna. I tabellen ovan genererar dock de två objekten ett väsentligt antal nya platser (1 100 platser).

I planeringen ingår ca 600 platser fler än den prognostiserade behovet, dvs 85% av befolkningsökningen mellan åren 2020 - 2025. Därutöver är det väsentligt att beakta att befolkningsprognosen har de senaste åren underskattat ökningen för individer i åldern 6-15 år med mellan 100-250 individer. Vidare ingår inga asylsökande i prognosen varför antalet elever som faktiskt behöver beredas plats kan komma att bli fler än ursprungligen prognosticerat.

Det finns objekt och investeringar som ingår ovan och som har bedömts vara verksamhetsanpassning då åtgärderna utförs i förebyggande syfte och där sannolikheten för ett föreläggande är stort om inga åtgärder vidtas. Verksamhetsanpassning är således inte en frivillig åtgärd utan en medveten del av prioriteringsordning där många parametrar såväl fastighetsskick, riktlinjer, krav, ambitioner och likvärdighet vägs in.

Finansiering av driftkonsekvenser

Med den planerade utbyggnaden kommer hyreskostnaderna att öka under planeringsperioden.

Tabellen nedan visar den beräknade ökningen av hyreskostnaden per år från 2020 till 2025.

Driftkonsekvenser i form av hyra för nya kommunala skollokaler

	Tkr							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2020-2025 ökning
Hyresökning		62 800	34 800	48 500	30 000	30 000	30 000	
Hyra	640 000	702 800	737 600	786 100	816 100	846 100	876 100	24,7%
Ökning mot föregående år %		9,8%	5,0%	6,6%	3,8%	3,7%	3,5%	
Elever	32 507	33 478	34 346	34 997	35 523	35 938	36 230	8,2%
		3,0%	2,6%	1,9%	1,5%	1,2%	0,8%	
Hyra/ elev	19 688	20 993	21 476	22 462	22 974	23 543	24 182	15,2%
		6,6%	2,3%	4,6%	2,3%	2,5%	2,7%	

Kommentar: I tabellen förutsätts att 85 % av individerna 6-15 år går i Malmös kommunala skolor

Kostnaderna för hyror beräknas öka med 24,7 % mellan åren 2020 - 2025. Demografikompensationen till grundskoleförvaltningen baseras på ökningen av antalet elever. Antalet elever prognostiseras att öka med 8,2 % under samma period vilket innebär att demografikompensationen inte ökar i samma takt som kostnaderna. Hyreskostnaden per elev beräknas öka med 15,2 %.

Utöver hyreskostnaden för kommunala skolor ersätter grundskoleförvaltningen de fristående huvudmännen med kommunens genomsnittliga hyreskostnad. Hyreskostnadsersättningen mot fristående huvudmän budgeterades till cirka 105 Mkr för 2019. Denna hyreskostnadsersättning kommer att öka i samma takt som hyreskostnaden för de kommunala skolorna.

Grundskoleförvaltningen får hyreskompensation från för nya platser i Malmö stads budget. Det är viktigt att denna kompensation finns kvar även framledes.

Begäran om investeringsram

I detta avsnitt beskrivs nämndens planerade investeringar för 2020 med plan för 2021-2025.

Förvaltningens egna investeringar avser främst inredning och utrustning vid om- till- och nybyggnad av skollokaler.

Investeringsram

Begäran om investeringsram 2020 samt plan för 2021-2025 (belopp i tkr)

	Begäran	Plan				
Investeringstyp	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	76 500	67 500	58 500	58 500	58 500	58 500
Summa investeringsram	76 500	67 500	58 500	58 500	58 500	58 500